

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економіки природокористування

06-03-207

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи із
навчальної дисципліни
«Методологія наукових досліджень»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073
«Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою)
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
комісією зі спеціальностей

072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Протокол № 11 від 26 червня 2019 р.,

073 «Менеджмент» (Управління
фінансово-економічною безпекою)
Протокол № 11 від 26 червня 2019 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи із навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою) денної та заочної форм навчання / Ляхович О.О. Рівне: НУВГП, 2020. 13 с.

Укладачі:

О. О. Ляхович, к.е.н., доцент кафедри фінансів та економіки природокористування

Відповідальний за випуск: Л. В. Мельник, кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та економіки природокористування

© О.О. Ляхович, 2019

© НУВГП, 2019

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Тематичний зміст навчальної дисципліни.....	6
Методичні рекомендації до проведення практичних занять.....	7
Практичне заняття № 1. Практичні засади проведення процесу наукових досліджень	7
Практичне заняття № 2. Застосування методів наукових досліджень у фінансово-економічній сфері.....	7
Практичне заняття № 3. Систематизація наукових досліджень.....	8
Практичне заняття № 4. Визначення ефективності наукових досліджень	8
Практичне заняття № 5. Практичні підходи до написання магістерської роботи.....	9
Практичне заняття № 6. Вивчення умов та вимог до участі в конкурсах науково-дослідних робіт.....	9
Практичне заняття № 7. Методичні засади написання дисертаційної роботи.....	10
Рекомендована література.....	11

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень» посідає важливе місце в професійній підготовці майбутніх фахівців з фінансів. Розвиток навичок проведення наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування має важливе значення у професійній діяльності фахівців даного напрямку

Метою вивчення дисципліни є формування в здобувачів навичок проведення досліджень, впровадження їх результатів у практику.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи та методики пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є теоретична підготовка здобувачів з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження, його методики, змісту і принципів; оформлення результатів наукових досліджень та впровадження їх у практику.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- категоріальний апарат наукових досліджень;
- принципи, методи і поняття наукових досліджень;
- парадигму методології науки;
- види та форми науково-дослідної роботи;
- вимоги до публікації наукових результатів та її структуру;
- методику оформлення результатів наукових досліджень;

вміти:

- збирати й обробляти інформацію, необхідну для проведення наукових досліджень;
- застосовувати доцільні методи під час проведення наукових досліджень залежно від їх цілей;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійних дослідженнях;
- логічно будувати наукове дослідження відповідно до логіки та мети дослідження;
- проводити дослідницьку діяльність;
- науково обґрунтовувати і структурувати отримані наукові положення.

Вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» базується на знаннях, отриманих з таких навчальних дисциплін, як «Вступ до спеціальності», «Основи наукових досліджень», «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Фінанси», «Гроші і кредит», «Економіка підприємства», «Фінансовий аналіз».

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особливе місце у ході вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною. Перелік основних тем практичних занять з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» наведений у таблиці 1.

Таблиця 1. – Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Практичні засади проведення процесу наукових досліджень	2
2.	Застосування методів наукових досліджень у фінансово-економічній сфері	2
3.	Систематизація наукових досліджень	2
4.	Визначення ефективності наукових досліджень	2
5.	Практичні підходи до написання магістерської роботи	2
6.	Вивчення умов та вимог до участі в конкурсах науково-дослідних робіт	2
7.	Методичні засади написання дисертаційної роботи	2
	Разом	14

Самостійна робота студента полягає у поглибленні знань та умінь під час вивчення тем навчальної дисципліни. Перелік основних

завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» наведений у таблиці 2.

Таблиця 2. – Завдання для самостійної роботи

№ п/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність, структура та функції науки	7	9
2	Організація наукової діяльності в Україні	7	9
3	Законодавчо-нормативне регулювання наукової діяльності в Україні	6	9
4	Категоріальний апарат наукових досліджень	7	9
5	Загальнонаукові та спеціальні методи у економічних дослідженнях	7	10
6	Структура та вимоги до написання наукових статей	6	9
7	Звіт про НДР підрозділу, установи, порядок складання, розгляду та затвердження	7	9
8	Конкурс дипломних робіт як форма участі в науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти	7	9
9	Процедура захисту дисертації у спеціалізованих вчених радах	6	9
Всього		60	82

Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних наукових видань. Систематизація теоретико-практичної інформації з вказаних джерел дозволить виконати поставлені завдання перед студентом, а також закріпити набуті знання на лекційних та практичних заняттях та розвинути практичні навички здійснення наукових досліджень.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1. Практичні засади проведення процесу наукових досліджень

Мета: засвоєння та поглиблення теоретичних знань про сутність науки, її структуру та функції, а також організації наукової діяльності та її нормативно-правового регулювання в Україні

Обговорення теоретичних питань:

1. Розкрийте сутність процесу наукових досліджень
2. Дайте характеристику організаційній стадії процесу наукового дослідження
3. Надайте характеристику дослідному етапові наукового дослідження
4. Опишіть стадію узагальнення та апробації, визначте її роль в науковому процесі

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2. Застосування методів наукових досліджень у фінансово-економічній сфері

Мета: ознайомлення з категоріальним апаратом наукового дослідження, поглиблення теоретико-практичних знань щодо визначення об'єкту, предмету, методів та стадій наукового дослідження

Обговорення теоретичних питань:

1. Дайте визначення наукового дослідження та наведіть особливості їх здійснення у фінансово-економічних дослідженнях
2. Сутність науково-дослідного процесу
3. Особливості визначення теми наукового дослідження фінансово-економічного спрямування
4. Сутність мети наукового дослідження

5. Наукова проблема: сутність та особливості постановки у фінансово-економічній сфері
6. Обґрунтування актуальності проблеми наукового дослідження
7. Охарактеризуйте особливості постановки наукової новизни
8. У чому відмінність між теоретичною та практичною значущістю наукових досліджень
9. Особливості визначення об'єкту та предмету наукового дослідження у фінансово-економічній сфері
10. Сутність методу, методики та методології дослідження
11. Охарактеризуйте загально-філософські методи
12. Дайте характеристику загальнонауковим методам
13. Сутнісна характеристика часткових методів
14. Особливості процесу наукового дослідження та його стадій

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 3. Систематизація наукових досліджень

Мета: вивчення способів оприлюднення та апробації наукових результатів та поглиблення теоретичних знань про види наукових публікацій, порядку проведення наукових конференцій, симпозіумів, семінарів

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке апробація та які основні її способи
2. Назвіть та охарактеризуйте основні види наукових публікацій
3. Яка відмінність між науковою та практичною монографією
4. Автореферат дисертації: методика написання та оформлення
5. Охарактеризуйте відмінність між симпозіумом, семінаром та науковою конференцією
6. Охарактеризуйте порядок проведення наукових конференцій, симпозіумів, семінарів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 4. Визначення ефективності наукових досліджень

Мета: засвоєння теоретико-практичних засад визначення ефективності наукових досліджень у розрізі якісних та кількісних показників

Обговорення теоретичних питань:

1. У чому відмінність між ефектом та ефективністю наукових досліджень - сукупність добутих наукових
2. Охарактеризуйте сутність економічної ефективності наукових досліджень
3. В чому полягає сутність та особливість науково-технічної ефективність?
4. Дайте характеристику соціальної ефективності.
5. У яких випадках розраховується економічний ефект
6. Яким чином здійснюється оцінка економічного ефекту результатів НДКР?
7. На чому базуються якісні показники визначення ефективності наукової діяльності?
8. Охарактеризуйте кількісні показники визначення ефективності наукової діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 5. Практичні підходи до написання магістерської роботи

Мета: здобуття теоретичних знань та практичних підходів щодо порядку виконання і захисту магістерської роботи

Обговорення теоретичних питань:

1. Наведіть основні етапи порядку виконання і захисту магістерської роботи.
2. Сутність та особливості обрання теми магістерської роботи.
3. Охарактеризуйте процес організації написання магістерської роботи.
4. Сутнісна характеристика структури магістерської роботи.
5. Обґрунтуйте сутнісне наповнення розділів основної частини
6. Наведіть основні вимоги на оформлення магістерської роботи

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 6. Вивчення умов та вимог до участі в конкурсах науково-дослідних робіт

Мета: здобуття знань щодо форм, умов та вимог до участі здобувачів вищої освіти у конкурсах науково-дослідного характеру.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що розуміється під навчально-дослідною діяльністю?
2. Що входить до науково-дослідної роботи студентів (НДРС)?
3. Які є основні завдання НДРС?
4. Охарактеризуйте умови участі у конкурсі дипломних робіт здобувачів вищої освіти.
5. Надайте характеристику умовам щодо участі у конкурсі студентських наукових робіт

Практичні завдання:

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 7. Методичні засади написання дисертаційної роботи

Мета: засвоєння та поглиблення теоретичних знань щодо методичних засад написання дисертаційної роботи

Обговорення теоретичних питань:

1. Сутнісна характеристика дисертаційної роботи.
2. Види дисертацій.
3. Вимоги щодо написання дисертаційних робіт
4. Охарактеризуйте основні етапи і деякі загальні методологічні підходи до проведення дисертаційного дослідження
5. Опишіть критерії оцінки готовності дисертації

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

Допоміжна література

1. Афанасьєв А. О., Кузькін Є. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2005. 96 с.
2. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования : учебн. пособ. Киев. : МАУП, 2004. 216 с.
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014., 142 с.
5. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень : навч. посібн. Київ : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.
6. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : навч. посібн. Вид 3-тє, виправ. і допов. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007. 120 с
7. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація).
8. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн. / за ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. – 280 с
9. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібн. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с. Малигіна В. Д. Методологія наукових досліджень :

монографія / В. Д. Малигіна, О. Ю. Холодова, Л. М. Акімова. – Рівне : НУВГП, 2016. 247 с.

10. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження: монографія. Львів : Світ, 2001. 416 с.

11. Пономаренко В. С., Малярець Л. М. Аналіз даних у дослідження соціально- економічних систем. Харків : ВД «ИНЖЕК», 2009. 432 с.

12. Пушкарь А. И., Потрашкова Л. В. Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности : учебн. пособ. Харьков : Изд. «ИНЖЕК», 2006. 289 с.

Інформаційні ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 лип. 2007 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.02.2019)

2. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 лист. 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 27.02.2019)

3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 лип. 2002 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 27.02.2019)

4. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах): Постанова Кабінету Міністрів України № 261 від 23 бер. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF> (дата звернення: 27.02.2019)

5. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника звань: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лип. 2013 р. № 567 URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/246606282> (дата звернення: 27.02.2019)

6. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. Харків, 2017. URL: <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf> (дата звернення: 27.02.2019)

7. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015): презентація / Наук. б-ка НаУКМА; уклад. Т. О. Патрушева. Київ, 2016. URL: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015> (дата звернення: 27.02.2019)